

ΘΘΕΜΑ 17^ο
(ΞΕΝΟΦΩΝ, ΙΕΡΩΝ, 4,8-11)

ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὕτως ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν ὡς πολλοὺς τῶν τυράννων. οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστὶ, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἤττον ἱκανὰ ἐστὶν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ ἰδιώτῃ.

5 τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις ἕξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν ὅπη βούλονται, τοῖς δὲ τυράννοις οὐκ ἐνδέχεται. αἱ γὰρ μέγιστα αὐτοῖς δαπᾶναι καὶ ἀναγκαιόταται εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακὰς εἰσι· τὸ δὲ τούτων τι συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲν δύνανται ἔχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου ὅσων δέονται, τί ἂν τούτους οἰκτίροι τις ὡς πένητας; ὅσοι δ' ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἂν τις καὶ πένητας δικαίως νομίζοι; οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκάζονται πλεῖστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερά καὶ ἀνθρώπους διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαιὰς δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι χρημάτων. ὥσπερ γὰρ πολέμου ὄντος ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν ἢ ἀπολωλέναι.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **πένητας:** αντικ. στο ρ. **ὄψει:** β' ενικό του μέλλοντα οριστικής του 'ὄρω'. **ὀλίγους:** επιθετικός προσδιορισμός, 'θα δεις φτωχοὺς οἱ οποίοι εἶναι λίγοι'. **τῶν ἰδιωτῶν:** γενική διαιρετική, 'ανάμεσα στους ιδιώτες'. **ὡς...:** αναφορική επιρρηματική πρόταση του τρόπου με ενν. το ρ. 'ὄψει'. **πολλοὺς:** αντικ. στο ενν. πάλι 'ὄψει'. **τῶν τυράννων:** γενική διαιρετική.
- 2 **τῷ ἀριθμῷ:** δοτική επιρρ. της αναφοράς. **τὰ πολλὰ κρίνεται...τὰ ὀλίγα:** αττική σύνταξη με το ρ. στον ενικό αριθμό και δυο υποκείμενα στον πληθυντικό, διότι εἶναι ουδετέρου γένους. **πρὸς τὰς χρήσεις:** εμπρ. προσδ. της αναφοράς, 'ἀλλά σε σχέση με τις χρήσεις'. **ὥστε:** στην αρχή των περιόδων εισάγει κύριες συμπερασματικές προτάσεις.
- 3 **τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα:** έναρθηρη μτχ. ως υποκείμενο του ρ. πάλι με Αττική σύνταξη, 'αυτά που εἶναι πάνω από...αυτά που ξεπερνούν'. **τὰ ἱκανὰ:** έναρθηρο επίθετο ως αντικ. της μτχ. **πολλά:** κατηγορούμενο. **τὰ δὲ...ἐλλείποντα:** έναρθηρη μτχ. επίσης ως υποκ. του ενν ρ. 'ἐστί' με αττική σύντ. **τῶν ἱκανῶν:** γενική διαιρετική, 'ενώ αυτά που εἶναι λιγότερα από τα ἀναγκαῖα'. **ὀλίγα:** κατηγορούμενο. **τῷ...τυράννῳ:** δοτική προσωπική.

- 4 **τὰ πολλαπλάσια:** *‘τα υπερβολικά πολλά’*, υποκ. στο ρ. **ἦττον ἱκανά ἐστιν:** *‘είναι σε χειρότερο βαθμό αρκετά’*. **εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα:** *‘προκειμένου για τις αναγκαίες δαπάνες’*. **ἢ τῷ ἰδιώτη:** δοτική προσωπική, β’ ὀρος συγκρίσεως, *‘ἀπ’ ὅ,τι εἶναι στον πολίτη’*.
- 5 **τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις:** δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρ. *‘ἔξεστι = εἶναι δυνατόν’*. **τὰς δαπάνας συντέμνειν:** *‘να συρρικνώνει τις δαπάνες’*, το απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο ρ. **εἰς τὰ καθ’ ἡμέραν:** *‘στις καθημερινές συναλλαγές’*. **ὄπη βούλονται:** αναφορική επιρρηματική του τόπου.
- 6 **τοῖς δὲ τυράννοις:** δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρ. *‘οὐκ ἐνδέχεται’*. **οὐκ ἐνδέχεται:** *‘δεν επιτρέπεται’*, απρόσωπο ρ. **αἱ γὰρ...δαπάναι:** υποκείμενο στο *‘εἰσί’*, το οποίο δεν παίρνει κατηγορούμενο γιατί είναι υπαρκτικό. **μέγιστα...καὶ ἀναγκαιόταται:** δυο επίθετα ως επιθετικοί προσδιορισμοί στο υποκείμενο, *‘οἱ πιο μεγάλες χρηματικές δαπάνες και οἱ πιο αναγκαίες βρίσκονται...’*. **αὐτοῖς:** δοτική προσωπική της αναφοράς, *‘γι’ αὐτούς – ὅσον αφορά αὐτούς’*.
- 7 **εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς:** *‘στις προφυλάξεις γης ζωῆ τους’*, *‘φυλακή = προφύλαξη – προστασία’*. Η ενδιάμεση γενική είναι αντικειμενική. **τὸ δὲ...συντέμνειν:** το έναρθρο απαρέμφατο εἶναι υποκείμενο στο προσωπικό ρ. *‘δοκεῖ’*, διότι βρίσκεται σε ονομαστική πτώση, και αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το *‘ὄλεθρος’* που εἶναι το κατηγορούμενο, βρίσκεται σε ονομαστική. **τούτων:**γενική διαιρετική. **τι:** αντικείμενο στο απαρέμφατο.
- 8 **εἶναι:**αντικείμενο στο *‘δοκεῖ’*. **ἔχειν:** αντικ. στο ρ. Το *‘ἔχειν’* θα περιμέναμε να πάρει αντικείμενο σε αιτιατική πτώση, αλλά λειτουργεῖ ἀπόλυτα. **ἀπὸ τοῦ δικαίου:** εμπρόθ. προσδ. του τρόπου, *‘με δίκαιο τρόπο’*. **ὄσων δέονται:** αναφορική πρόταση που συντάσσεται με το *‘ἔχειν’* ως γενική διαιρετική *‘ἔχω ὄσων δέομαι = ἔχω ἀπὸ ὅσα χρειάζομαι’*, (στα ν.ε. *ἔχω ἀπ’ ὅλα*). Η αντων. *‘ὄσων’* εἶναι αντικείμενο στο ρ. **τί:**αιτιατική πτώση της ερωτηματικής αντωνυμίας, που εδώ λειτουργεῖ επιρρ. ως αιτιατική της αιτίας, *‘γιατί – για ποῖο λόγο’*. **ἄν:** με το *‘οἰκτίροι’* ως δυνητική ευκτική για το δυνατόν στο παρόν & μέλλον. **τούτους:** αντικ. στο ρ.
- 9 **ὡς πένητας:** αναφορική επιρρ. πρόταση του τρόπου με ενν. το ρ. *‘οἰκτίρει’*. Στην πλήρη μορφή η πρόταση θα εἶναι *‘ὡς οἰκτίρει τινὰς πένητας’*. **δὶ’ ἔνδειαν:** *‘εξ αιτίας της φτώχειας’*. **κακόν...καὶ αἰσχρόν:** τα δυο επίθετα εἶναι επιθ. προσδιορ. και η αντωνυμία εἶναι αντικείμενο στην μτχ. **τι:** αιτιατική της ἀόριστης αντωνυμίας, αντικ. στην μτχ. *‘μηχανόμενοι’*.
- 10 **μηχανόμενοι:** συνημμένη μτχ. επιρρ. τροπική. **ζῆν:** αντικείμενο στο *‘ἀναγκάζονται’*. **οὐ:** η ἄρνηση συντάσσεται με την δυνητική ευκτική *‘ἂν νομίζοι’*. **τούτους:** αντικ. στο *‘ἂν νομίζοι’*. **ἀθλίους...καὶ πένητας:** και τα δυο επίθετα εἶναι κατηγορούμενα του αντικειμένου *‘τούτους’*.
- 11 **πλεῖστα:** έναρθρο επίθετο ως επιθετικός προσδιορισμός στο *‘ἱερά’*. **καὶ ἱερά καὶ ἀνθρώπους:** αντικείμενα στο *‘συλᾶν’*. **διὰ τὸ...προσδεῖσθαι:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας, *‘επειδὴ ἔχουν ἀνάγκη’*. **εἰς τὰς ἀναγκαῖας δαπάνας:** εμπρ. προσδ. τους σκοπού, *‘προκειμένου για τις ἀπαραίτητες ἀνάγκες τους’*.
- 12 **χρημάτων:** αντικ. στο *‘προσδεῖσθαι’*. **ὥσπερ γὰρ πολέμου ὄντος:** γενική ἀπόλυτη η οποία με την προσθήκη του *‘ὥσπερ’* λειτουργεῖ ως επιρρηματική υποκειμενικής αιτιολογίας στο *‘ἀναγκάζονται’*, *‘επειδὴ κατὰ την γνώμη τους ὑπάρχει πόλεμος, γι’ αὐτὸ ἀναγκάζονται να συντηροῦν στράτευμα, ἢ διαφορετικά να καθοῦν’*.
- 13 **στράτευμα:**αντικ. στο *‘τρέφειν’*. **τρέφειν ἢ ἀπολωλέναι:** αντικείμενα στο ρ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όμως θα δεις έτσι λίγους φτωχούς ανάμεσα στους πολίτες, όπως πολλούς ανάμεσα στους τυράννους. Διότι με βάση τον αριθμό δεν κρίνονται ούτε τα πολλά ούτε τα λίγα, αλλά σε σχέση με την χρησιμότητα. Συνεπώς αυτά που ξεπερνούν τα αρκετά, είναι πολλά, ενώ αυτά που λείπουν από τα αρκετά είναι λίγα. Έτσι στον τύραννο τα πολλά είναι σε χειρότερο βαθμό αρκετά προκειμένου για τις αναγκαίες δαπάνες, απ' ό,τι στον πολίτη. Διότι στους πολίτες υπάρχει η δυνατότητα να περιορίζουν τις δαπάνες στις καθημερινές δραστηριότητες σε όποιο σημείο θέλουν, ενώ στους τυράννους δεν επιτρέπεται. Οι πιο μεγάλες γι' αυτούς δαπάνες, αλλά και οι πιο απαραίτητες, βρίσκονται στην προστασία της ζωής τους. Και το να περικόψουν κάτι από αυτά φαίνεται ότι είναι καταστροφή. Κατόπιν όσοι μπορούν με δίκαιο τρόπο να έχουν από όσα χρειάζονται, για ποιά λόγο κάποιος είναι δυνατόν να τους λυπηθεί σαν φτωχούς; Και όσοι υποχρεώνονται λόγω της φτώχειας να ζουν με το να επινοούν κάτι που είναι κακό και επιλήψιμο, γιατί δεν είναι δυνατόν να θεωρεί κάποιος αυτούς δίκαια και δυστυχείς και φτωχούς; Οι τύραννοι λοιπόν υποχρεώνονται να βεβηλώνουν πολλά ιερά και ανθρώπους επειδή χρειάζονται χρήματα για τις υποχρεωτικές τους δαπάνες. Διότι επειδή κατά την γνώμη τους υπάρχει πόλεμος, αναγκάζονται συνεχώς να συντηρούν ένα στράτευμα, διαφορετικά να χαθούν.